

Den sjungande koppargrytan.

Det var en gång en fattig änka, som bodde med sin son i en liten förfallen stuga i skogsbrynet. Men de hade inte alltid varit fattiga. De hade en gång ägt en stor herregård, som låg i skogen på andra sidan sjön. Då levde även hennes man, som var en bald herre och mycket älskad och omtyckt av sina underlydande. Men så dog han och gården blev då såld till en annan herremän. Denne var hård och sträv och blev inte alls omtyckt. Han gav inte heller änkan, vad henne tillkom, och tvingade henne dessutom att lämna gården. Han sade sig inte kunna underhålla henne, eftersom han hade så stora skulder, att allt, vad han kunde skrapa ihop, gick till att betala fordringsägarna med. Så flyttade då änkan till den lilla kajan i skogsbrynet, där hon försökte försörja sig och sin lille son, så gott hon kunde.

Skriv endast på denna sida!

2140

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det var nu många år efter faderns död, och pojken hade växt upp och blivit så stor, att han kunde hjälpa till att förtjäna lite till deras uppehälle. Han gick i skogen om dagarna och plockade ris och gjorde om kvällarna kvastar och vispar medan modern satt och spann och stickade. Då talade mor om den tid, då far levde och de bodde på den stora herregården, och hur gott de hade det då.

Ibland när pojken var ute i skogen, kom han ända fram till den vackra herregården, där fönstren lyste som rödan guld. Stundom fick han se en skymt av herremannens dotter, som gick bland rosorna i trädgården, och det var det grannaste han hade sett.

En dag, när pojken gick i skogen, fick han höra ett svagt jämmer. Han gick åt det håll, varifrån ljudet kom, och fick då se en liten dvärg, som satt inklämd mellan ett par stenar och inte kunde komma loss. Pojken tyckte, att det var rysligt synd om honom och välte undan den ena stenen. Den lille dvärgen blev så glad över, att han blivit hjälpt, att han ej nog kunde betyga sin tacksamhet. "Här ska du få ett minne av mig", sade han till pojken. "Du ska få en koppargryta, men det är inte en vanlig gryta, det är den sjungande koppargrytan, och den kan skaffa dig, vadhelst du önskar. Bara du sätter den i spisen och lägger glöder inunder, så börjar den sjunga: "Jag springer, jag springer, jag

Skriv endast på denna sida!

2140

springer, jag springer! Då kan du be den springa efter, vadhelst du vill ha, och den far åstad och hämtar det."

Pojken blev förtjust över en sådan präktig gryta och tyckte att han blivit väl belönad för den ringa tjänst han gjort. När han kommit hem till sin mor, talade han om äventyret i skogen och visade koppargrytan, som han fått i belöning. Han ville strax pröva dess underbara egenskaper och satte den på spisen och lade glöder under. Så snart grytan blev värmd, började den sjunga: "Jag springer, jag springer, jag springer, jag springer." Pojken tänkte, att på herregården hade de nog så god mat, att det kunde vara govt att få smaka lite av den. Han sade därför till grytan: "Spring till herregården och hämta lite av deras middagsmat." Grytan for iväg upp genom skorstenen. En kort stund efteråt kom den tillbaka med den läckraste stek. Både pojken och hans mor tyckte, att det var den bästa gryta de kunde tänka sig. Nu behövde de inte längre lida någon nöd och de slapp att träla så hårt för styvrarna, ty de kunde skicka grytan efter vad helst de önskade. Snart började de även skicka efter penningar ur herremannens penningskrin.

Herremannen märkte snart, dels att det kom så lite mat på bordet till honom och dels att pengarna började försvinna ur hans penningskrin, och han kunde inte förstå, hur det hängde ihop. Så skulle han undersöka, om maten stals i köket.

2140

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Han lade sig därför på lur för att se efter, hur kokerskan bar sig åt med maten. Det var en ganska stor bit kött hon lade i grytan, och han tyckte därför, att det var märkvärdigt, om den kunde krympa ihop så mycket. När nu kokerskan vände ryggen till steken, fick herremannen se, att en gryta kom ner genom skorstenen och skrapade på grytan, i vilken steken låg. Strax hoppade då ett köttstycke över i den främmande grytan, som därefter for sin väg.

Sen skulle herremannen se efter, om det gick till på samma sätt med penningarna, och lade sig därför på lur i närheten av det värdefulla skrinet. Han hade inte legat där länge, förrän han fick se en gryta komma farande. Den skrapade med sitt ena ben på skrinets lås, som flög opp. En del pengar lade sig i grytan, och så for den åstad igen. Herremannen blev så häpen, att han inte kom sig för att hejda grytan. "Men", tänkte han, "en annan gång ska jag nog hugga tag i grytan, så att jag kan få se, vad det är för något trolleri med den." Han måste vänta flera dagar, innan grytan kom tillbaka nästa gång. Då fick han tag i ett av benen på densamma, just som den skulle ge sig åstad efter att ha hämtat pengar av skrinet. Men han orkade inte hålla fast den utan släppte taget, och grytan undslapp honom denna gången också.

Nästa gång grytan kom, passade herremannen bättre på och satte sig i grytan för att hålla den kvar. Men nu

Skriv endast på denna sida!

2140

fick han i stället följa med grytan på dess färd. Den for över skogen till den lilla stugan, där änkan och hennes son bodde. Där tog den vägen ner genom skorstenen och ställde sig på spisen. Pojken och hans mor blev häpna, när de fick se, vad grytan hade haft med sig hem. Men herremannen jämrade sig och bad, att de skulle hjälpa honom upp ur den förtrollade grytan, ty han kunde inte själv göra det. När pojken hörde det, fick han en idé. Nu skulle han ~~FNÄKE~~ kanske kunna få veta, om det inte var orättvist, att herremannen kört dem bort från deras hem. Därför sade pojken: "Vi vill inte hjälpa Er, förrän Ni har lämnat tillbaka herregården." Men det ville inte herremannen höra tals om. Pojken frågade honom då, om han inte med orätt hade tagit gården ifrån dem. "Svär ärligt på den frågan", sade han. "Förr hjälper jag inte upp Er ur grytan."

Som nu herremannen såg, att han satt riktigt i klämman, erkände han, att han inte haft rättighet att taga herregården, så som han gjort. Men han bad, att de för all del skulle hjälpa honom upp ur grytan. "Först ska Ni skriva ett gåvobrev på herregården till mig", sade pojken. Det ville inte herremannen på några villkor höra talas om, men när han slutligen inte såg sig någon annan råd, måste han sitta i grytan och skriva. När pojken såg, att det var skrivet, tyckte han, att det var bra. "Hjälp nu upp mig", sade herremannen. "Ja", sade pojken, "om Ni

2140

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

först lovar mig, att jag får Er dotter till hustru." Det tyckte herremannen först vara ännu svårare att ge sitt samtycke till. Men så kom han att tänka på, att hans dotter på det sättet skulle få bo kvar på herregården, och då fick ju även det gå. Sedan hjälpte pojken upp herremannen, som gick sin väg hemåt sorgsen och skamsen.

Så blev pojken ägare till sin faders gård och fick därjämte en mycket vacker hustru. De levde länge i all lust och gamman, och eftersom de hade allt vad de behövde, kom inte den sjungande grytan mer till användning. Så glömdes dess egenskaper bort, och ingen tänkte på eller visste, var den tog vägen.

Skriv endast på denna sida!